

3.9.3 Duurzaamheid en milieubeheer

Het werken aan de transitie naar een klimaatneutrale en aardgasvrije stad met schone lucht waar afval als grondstof wordt gebruikt.

Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor 2019?

De internationale aandacht voor duurzaamheid neemt toe en vertaalt zich onder meer in EU-regelgeving. Amsterdam zet zich via internationale netwerken en Europese samenwerkingsverbanden sterk in voor het aanpassen van de financiële en wettelijke randvoorwaarden om de lokale duurzaamheidsambities uit te kunnen voeren.

Duurzaamheid staat volop in de aandacht. Bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties kiezen er steeds vaker voor hun investeringen in gebouwen, mobiliteit en productieprocessen duurzaam te doen. Wij stimuleren en helpen hen bij initiatieven voor energietransitie, circulaire economie en verbetering van de luchtkwaliteit in de stad.

In het regeerakkoord streeft Nederland naar een CO₂-reductie van 49% in 2030 ten opzichte van 1990. Daarmee legt Nederland de lat hoger dan de toezegging die de EU gedaan heeft en Amsterdam gaat met een reductie van 55% in 2030 nog een stap verder. Eind 2018 verwachten we een vernieuwd nationaal Klimaat- en Energieakkoord, dat wordt verankerd in een Klimaatwet. In het nationaal akkoord maken bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden concrete afspraken over de maatregelen om de CO₂-uitstoot te verminderen. Uitwerking van Europese afspraken wordt vertaald naar nationale wet- en regelgeving. De instrumenten die het nationaal Klimaat- en Energieakkoord zal bieden, zijn onder meer van belang voor de Amsterdamse aanpak voor aardgasvrij.

Het regeerakkoord heeft ook doelen geformuleerd voor een transitie naar aardgasvrij en de minister van Economische Zaken en Klimaat heeft in een brief (maart 2018) laten weten dat de winning van het Groningse aardgas in uiterlijk 2022 teruggebracht wordt tot 12 miljard m³ en uiterlijk in 2030 helemaal stopt.

In 2019 en doorlopend naar 2020 zal Amsterdam samen met de provincie, gemeenten uit de regio en partners zoals de Haven een Regionale Energiestrategie (RES) opstellen. De RES is de regionale vertaling van de nationale afspraken uit het Klimaat- en Energieakkoord via regionale warmteplannen, energie- infrastructuurplannen en de opgave voor duurzame energie opwekking. Ook wordt een relatie gelegd met doelstellingen op het gebied van mobiliteit en circulaire economie

Naar verwachting is voorjaar 2019 het landelijke Schone Lucht Akkoord gereed dat wordt opgesteld door het ministerie van Infrastructuur en Milieu in samenwerking met relevante partners. Voor Amsterdam is dit landelijk akkoord van belang omdat de meeste luchtvervuiling van buiten de stad komt. Het doel van het akkoord is om met een breed maatregelenpakket de luchtkwaliteit te verbeteren door onder andere:

- Europees beleid voor voer- en vaartuigen gericht op minder emissie van broeikasgassen en luchtverontreiniging;
- nationale stimuleringsmaatregelen voor schoon vervoer en ontmoedigen van vervuילend vervoer;
- diverse lokale initiatieven en maatregelen van decentrale overheden.

De Wet Bodembescherming houdt op te bestaan en zal per januari 2021 overgaan in de Omgevingswet. De gemeente krijgt dan veel meer ruimte voor eigen (bodem)beleid, met als uitgangspunt een integrale benadering van de ondergrond en bovengrond. Vooruitlopend daarop werken we in 2019 in samenwerking met de Omgevingsdienst de bodemparagraaf van het Amsterdamse Omgevingsplan uit

Wat zijn de belangrijkste beoogde resultaten voor 2019?

Om een leidende positie te krijgen op het gebied van de CO2 reductie, energietransitie en Amsterdam aardgasvrij, maken we een zogenoemde routekaart met daarin concrete doelen voor deze coalitieperiode en de jaren daarna inclusief een bijbehorend uitvoeringsprogramma. De routekaart geeft ook aan hoe we de extra financiële middelen inzetten die voor energietransitie en aardgasvrij beschikbaar zijn. Ook sluiten we een lokaal klimaatakkoord met bewoners en partijen in de stad om zo een bijdrage te leveren aan het behalen van de klimaatdoelen.

Jaarlijks wordt er gerapporteerd over de voortgang van de acties en de te behalen doelen. Het in 2018 door de gemeenteraad aangenomen Klimaatinitiatief vormt hiervoor de basis.

Om de doelstelling voor een aardgasvrije stad in 2040 te halen en in deze coalitieperiode drie wijken van het aardgas te kunnen halen, voeren we een breed programma uit samen met onze partners (energie- en netwerkbedrijven, woningcorporaties en koplopers). Participatie van bewoners staat hierbij centraal. We stimuleren open en lage temperatuur warmtenetten, zodat meerdere leveranciers hun duurzame warmte via een netwerk kunnen leveren. Hierbij worden ook lokale bronnen benut met een toepassing van verschillende technieken.

We onderzoeken en doen investeringen die bijdragen aan de aardgasvrij doelstellingen, zorgen voor betaalbare alternatieven en maken innovatieve projecten mogelijk.

Om de doelstelling van 250 MW vermogen aan zonne-energie in 2022 te behalen, benutten we samen met bewoners, zoncoöperaties, bedrijven, instellingen en woningcorporaties alle mogelijkheden voor zonne-energie. We versnellen daarbij onder andere de uitvoering van de vele grotere zonne-energieprojecten die beschikken over een rijkssubsidie, maar nog niet gestart zijn.

We stimuleren energiebesparing, aardgasvrij en duurzame energieopwekking bij de bestaande woningvoorraad en bedrijven door het aanbieden van specialistisch advies en financieringsmogelijkheden. De Omgevingsdienst

Noordzeekanaalgebied levert door handhaving en advisering een bijdrage aan de energiebesparing bij bedrijven.

Omdat de huidige samenwerkingsafspraken met woningcorporaties en huurders eindigen in 2019, zullen we nieuwe aanvullende duurzaamheidsprestaties afspreken voor de periode na 2019.

Alle nieuwbouw zal aardgasvrij en energieneutraal zijn en Amsterdam daagt de markt uit om daar waar het mogelijk is energiepositief en circulair te bouwen.

Op het gebied van circulaire economie willen we zichtbare en concrete resultaten in de stad boeken door onder meer het voortzetten en uitbreiden van succesvolle projecten van circulair bouwen, circulaire gebiedsontwikkeling en inkopen. We maken het thema zichtbaar voor Amsterdammers, (industriële) bedrijven en breiden de ondersteuning van lokale initiatieven uit.

Als internationaal koploper ontwikkelen we samen met de partners in de stad een nieuwe strategie voor een circulaire economie en duurzame afvalketen. Deze strategie is onder meer gericht op het voortzetten en uitbreiden van het circulair maken van de bouwketen en ruimte voor slimme stadsdistributie en aan de circulaire economie gekoppelde bedrijvigheid. De Haven is als facilitator van duurzame en circulaire bedrijvigheid hierbij een belangrijke partner.

Met het meldpunt 'vieze regels' bieden we initiatiefnemers de mogelijkheid om belemmeringen te melden bij de verduurzaming van de stad. We onderzoeken welke belemmeringen er vanuit de regelgeving zijn voor een radicale verduurzaming en nemen waar mogelijk barrières weg.

We verduurzamen de gemeentelijke organisatie door het terugdringen van de CO₂-uitstoot en door duurzaam en circulair in te kopen en te investeren. We starten met het klimaatneutraal maken van de meest kansrijke panden binnen het gemeentelijk vastgoed door energiebesparende maatregelen, aardgasvrij en het toepassen van zonne-energie.

Amsterdam zal met Europese en internationale duurzame koplopers samenwerken, kennis uitwisselen in projecten en publiek private samenwerking aangaan om de doelstellingen te behalen. Ook zal een lobby plaatsvinden op het gebied van rijksregel- en wetgeving, financiële randvoorwaarden en ondersteuning vanuit het Rijk en andere overheden. Dit is essentieel om de Amsterdamse ambities, op bijvoorbeeld het gebied van aardgasvrij, waar te kunnen maken.

Het programma Luchtkwaliteit werkt met een samenhangend maatregelenpakket aan schonere lucht (inclusief de reductie van CO₂-uitstoot) dat bestaat uit:

- faciliterende maatregelen, bijvoorbeeld het privilege beleid dat schone taxi's voorrang geeft bij taxistandplaatsen;
- stimulerende maatregelen, zoals subsidieregelingen zolang de marktomstandigheden subsidies noodzakelijk maken;
- regulerende maatregelen, de verschillende milieuzones vallen hieronder.

Ook zullen op knelpuntlocaties extra maatregelen worden getroffen, zoals het nog schoner maken van de taxistandplaatsen en gezamenlijke (bedrijfs-)afvalinzameling.

Bodem

In de bodemsaneringsprojecten werken we aan robuuste oplossingen voor bodemverontreinigingen. Ook adviseren we over de bodemkwaliteit en zorgen we ervoor dat de werkzaamheden in de bodem bij gebiedsontwikkelingsprojecten, sanering van gasfabrieken en bodemsaneringsprojecten (spoedprojecten) in de openbare ruimte plaatsvinden conform de wetgeving.

De nazorg van voormalige vuilstortlocaties bestaat uit een kosteneffectief en robuust beheer van de saneringsvoorzieningen, vergunningsverplichtingen en beheer van de grondwaterstand. Verder worden definitieve beheersmaatregelen voor natuurlijke reiniging, bijvoorbeeld door middel van veenontwikkeling, verder uitgewerkt.

Door het sturen op grondstromen en het gebruik van gronddepots wordt de vrijgekomen grond uit diverse bouwprojecten zoveel mogelijk hergebruikt in andere projecten waar juist grond nodig is. Dit zorgt voor een circulaire aanpak en hergebruik van grondstoffen. Via een integrale benadering maken we inzichtelijk hoe de ondergrond in Amsterdam eruit ziet en wat het effect daarvan is op andere ondergrondse en bovengrondse aspecten.

Plaagdierbeheersing

Het Programma Overlastgevende dieren wordt voortgezet en we gaan overlast van plaagdieren tegen in de omliggende buurten nabij horeca.

Tabel 3.9.3 Financiële ontwikkelingen

(bedragen x € 1.000)

	2019	2020	2021	2022
Baten	1.170	1.170	1.170	1.170
Lasten	36.519	29.190	24.617	21.152
Programmaonderdeel 9.3 Duurzaamheid en milieubeheer	-35.349	-28.020	-23.447	-19.982

Toelichting financiële ontwikkelingen

Baten

De baten in dit programmaonderdeel zijn € 1,2 miljoen. Deze baten bestaan uit:

- de inkomstem voor dierplaagbestrijdingswerkzaamheden voor o.a. woningbouw verenigingen , universiteiten en soortgelijke instellingen € 0,3 miljoen;
- de inkomsten uit werkzaamheden met betrekking tot het meten van luchtkwaliteit en dataverwerking c.q. analyses en onderhouden van het meetnet € 0,9 miljoen.

Lasten

De lasten in dit programmaonderdeel zijn € 36,5 miljoen. Deze lasten bestaan uit:

- apparaatslasten € 1,4 miljoen;
- lasten voor duurzaamheidsactiviteiten € 8,6 miljoen. Deze activiteiten zijn vooral gericht op energietransitie, waaronder het programma Amsterdam aardgasvrij, en circulaire economie;
- lasten voor programma luchtkwaliteit € 10,6 miljoen. De lasten worden gedekt uit het Stedelijk Mobiliteitsfonds en worden nader gespecificeerd in de paragraaf over het Stedelijk Mobiliteitsfonds. Vanwege de verrekening met het mobiliteitsfonds zijn de lasten in dit programmaonderdeel per saldo nul;
- lasten voor een bijdrage aan de aanschaf van zero emissie bussen € 8 miljoen;
- lasten met betrekking tot de milieutaken van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied € 10,8 miljoen;
- subsidies voor stichting ANMEC en stichting De Gezonde Stad € 0,7 miljoen;
- kosten voor bodemsaneringen op diverse locaties en het continueren van nazorg € 6,9 miljoen. Deze kosten worden gedekt uit de reserve Stedelijke bodemsanering en Nazorg;
- overige lasten van per saldo € 0,2 miljoen.

Voor welk doel(en) schakelen wij verbonden partijen in?

AfvalEnergieBedrijf (AEB)

Het AfvalEnergieBedrijf levert duurzame energie in de vorm van warmte en elektriciteit. Westpoort Warmte ontwikkelt en beheert warmtenetten, vooral in het westen en noorden van de stad. Westpoort Warmte is een deelneming van het AfvalEnergieBedrijf en Nuon.

Alliander N.V.

Allianders dochteronderneming Liander heeft de wettelijke taak te zorgen dat bewoners en ondernemers gebruik kunnen maken van een betrouwbaar en betaalbaar distributienetwerk van gas en elektriciteit. Met Alliander werken we aan een visie op de relatie tussen de vervangingsopgave van de gasinfrastructuur en verduurzaming van de warmtevoorziening. In smart city verband werkt de gemeente samen met Alliander via pilotprojecten aan de strategische ontwikkeling van de energievoorziening in de stad.

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) handhaaft en adviseert in opdracht van de gemeente grote en middelgrote energiegebruikers op het energiebesparingspotentieel conform de Wet milieubeheer. Daarnaast ontwikkelt de OD NZKG voor haar opdrachtgevers kennis en expertise op duurzaamheidsgebied voor bijvoorbeeld circulaire economie, afvalstoffen en circulair bouwen. Ook is de OD NZKG verantwoordelijk voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op bodemactiviteiten.

GVB Holding NV

Met het GVB hebben we afspraken vastgelegd om te komen tot een volledig uitstootvrij openbaar vervoer in 2025.

Subsidies van betekenis

1. Subsidie Amsterdam Aardgasvrij	€
2.320.000	
2. ANMEC / De Gezonde Stad	€
723.000	
3. Overige subsidies toelichting bij 3.	zie

Toelichting

1. Subsidies voor woningeigenaren voor het aardgasvrij maken van woningen.
2. Structurele bijdrage aan de exploitatie van Stichting Anmec en Stichting De Gezonde Stad.
3. Naar verwachting zullen nog diverse overige subsidieregelingen in 2019 ingaan op het gebied van energietransitie en luchtkwaliteit.

Risicobeheersing

Risico's

EU-norm voor luchtkwaliteit wordt niet overal in Amsterdam gehaald. Europa kan Nederland een 'ingebrekestelling' sturen. Dit betreft een langjarige procedure waarin de mogelijkheid tot het alsnog halen van de norm wordt besproken voordat de EU daadwerkelijk een boete oplegt. Een eventuele boete kan in theorie worden verhaald op decentrale overheden, als de verantwoordelijkheid overtuigend daar ligt. Gezien de inspanningen van Amsterdam, de behaalde resultaten en het feit dat een groot deel van luchtkwaliteitsproblematiek buiten de invloedssfeer van Amsterdam ligt, lijkt dit risico zeer gering.

Maatregelen

Amsterdam werkt met het vastgestelde maatregelenpakket hard aan het behalen van de luchtkwaliteitsnormen en gaat daarin zelfs verder dan de norm voorschrijft. Volgens de meest recente berekeningen van het Rijkinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) blijven de gemiddelde concentraties stikstofdioxide de komende jaren dalen. Amsterdam heeft in 2018 nog maar één overschrijdingspunt en in 2020 naar verwachting geen enkel overschrijdingspunt meer. Om de laatste overschrijding van de Europese grenswaarden voor luchtkwaliteit versneld weg te nemen, stelt de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat in 2018 samen met de provincies en gemeenten (waaronder Amsterdam) aanvullende maatregelen voor met als doel de overschrijdingen op de kortst mogelijke termijn op te lossen.

Voor een versneld aardgasvrij maken van de stad zijn we van meerdere factoren afhankelijk:

- wijzigingen vanuit het Rijk in het wettelijke kader (ten behoeve van de

Op meerdere wijzen proberen we de risico's te verminderen en te beheersen:

- bij het traject van het opstellen van het nationale Klimaat- en energieakkoord en bij de betrokken ministeries (BZK en EZK)

-
- gemeentelijke regierol) en mogelijk maken van aantrekkelijke gebouwgebonden financiering;
- acties en investeringen door vele partijen en gebouweigenaren zijn vereist. Op veel van de noodzakelijke beslissingen en investeringen heeft de gemeente geen directe invloed;
  - het aardgasvrij maken van de stad vraagt een investering van vele miljarden in de periode tot 2040. Het merendeel zal niet door de gemeente gedaan worden. In de praktijk moet blijken of de middelen die we voor de komende periode gereserveerd hebben voor aardgasvrij en energietransitie voldoende zijn om de ambities samen met derden waar te maken.

Doordat Amsterdam sneller de ambitie aardgasvrij wil realiseren dan de landelijke doelstelling, zal naar verwachting de gemeente meer leergeld betalen dan bij een afwachtende houding.

- dringen we aan op een snelle verandering van de relevante rijksregel- en wetgeving en op het bieden van financiële mogelijkheden. Dit doen we samen met de drie andere grote steden en waar mogelijk ook met de VNG;
- vanuit de strategie Naar een stad zonder Aardgas zetten we intensief in op het informeren en overtuigen van bewoners, bedrijven en andere organisaties over het belang en de onvermijdelijkheid van het verdwijnen van aardgas. En door participatie en overleg proberen we partijen mee te krijgen;
- we streven naar het benutten van een hefboomeffect bij het door de gemeente ingezette geld;
- naast geld voor investeringen, is ook geld voor bijvoorbeeld procesbegeleiding nodig. We zullen aan partners en het Rijk vragen om leer- en procesgeld beschikbaar te stellen.
- we houden het programma aardgasvrij kritisch tegen het licht en zullen daarbij experts van buiten de organisatie en dwarskijkers betrekken.

Als gevolg van meerdere oorzaken, zoals verontreiniging van blijvende aard, verschillende partijen betrokken bij sanering en nazorg, kwetsbaarheid van monitorings- en meldingssystemen, bestaat het risico dat nazorg op verontreinigde locaties niet goed wordt uitgevoerd.

Beheersmaatregelen richten zich op de oorzaken van dit risico; veel overleg met verschillende partijen, kwaliteit van het systeem van monitoring bewaken en veel aandacht voor het meldingssysteem. In geval van calamiteiten zal met het Rijk worden afgestemd over de te nemen maatregelen en verdeling van de kosten.

Beleidskaders

Agenda Duurzaam Amsterdam (maart 2015) met doelen voor de transitiepaden duurzame energie, schone lucht, circulaire economie, klimaatbestendige stad en een duurzame gemeentelijke organisatie. Dit beleidskader is van toepassing totdat nieuw beleidskader zoals een Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal (werktitel) is opgesteld.

Samenwerkingsafspraken tussen de woningcorporaties, de Amsterdamse Federatie voor woningcorporaties (AFWC), de Amsterdamse Huurdersvereniging

en de gemeente Amsterdam (juli 2016) over de verduurzaming van de corporatiewoningen op het gebied van labelstappen, aardgasvrij maken van bestaande woningen en het aanbrengen van zonnepanelen op de daken. De afspraken gelden tot en met 2019.

Strategie 'Naar een stad zonder aardgas' (december 2016) met daarin de aanpak om, in nauwe afstemming met betrokken partijen in de stad, de overgang naar aardgasvrij te versnellen.

Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (2009) met afspraken tussen Rijk en lokale overheden gericht op het verbeteren van de luchtkwaliteit voor de volksgezondheid en het voldoen aan de Europese normen.

Het pakket Schone Lucht voor Amsterdam, op weg naar een uitstootvrij 2025 (juni 2016) met maatregelen om te zorgen voor een schonere lucht met minder stikstofdioxide, fijnstof en roet. Het maatregelpakket bestaat onder meer uit de invoering van milieuzones voor bestelvoertuigen, touringcars, taxi's en brom- en snorfietsen en maatregelen voor schoner parkeren.

Strategie snelladen (2016) met de Amsterdamse aanpak voor slim laden, laadpleinen en een koppeling met de duurzame opwekking en opslag van energie

Uitvoeringsagenda Stedelijke Logistiek Amsterdam (maart 2017) met een prominente plaats voor duurzame logistiek. Vrijwel alle maatregelen leiden tot een reductie en/of verschoning van het aantal gereden logistieke kilometers in de stad.

Bodem richt zich in de komende periode tot en met 2020 op de realisatie van de bodemsaneringsprojecten en spoedlocaties met rijksbijdragen, zoals in het convenant Bodem is vastgesteld. Het vervolg van het uitvoeringsprogramma na 2020 bereiden we in overleg met het ministerie en VNG voor.